

zavirajoči utrakvizem, kadar bo namreč naše deželno gledališče samo slovensko. Nemcem in renegatom pa naj postavi Kranjska hranilnica čimprej posebno gledališče . . .

A. Drama. — 4. novembra »Bankerot«, 11. novembra »Brez denarja« (burka), 15. novembra »Pepelka«, 18. novembra »Zajčkove hčere«, 25. »Zaza«.

B. Opera. — 6., 8., 13. in 16. novembra Albinijeva »Maričon« (glej rubriko »Glasba«!), 20., 22. Smetanov »Dalibor«, 28. novembra »Prodana nevesta«.

Oujégiv.

Upodablajoča umetnost

Ganglov »Valvazor«. Kipar Alojzij Gangl je dovršil na Dunaju kip Valvazorja. V kratkem se ulije v bronu, tako da utegne morebiti prihodnje leto že stati spomenik na Muzejskem trgu v Ljubljani.

Arhitektura. V novejšem času je dobila tudi Ljubljana par novih arhitektonsko znamenitih poslopij. Takšni sta letos dograjeni deželni dvorec in justična palača. Deželni dvorec je zanimiva stavba, ki pa, žal, ni brez nekaterih hib. Zunanje stene so pretrezne in preprozaične, brez vsakih arhitektoničnih okraskov. Jako prozaični so zidani stebri pod balkonom na Kongresnem trgu. Koliko lepši bi bili kameniti okrogli stebri! Živimo ob meji Italije, kjer je klasična arhitektura s svojim stebrovjem doma, pa se nočemo ničesar naučiti! — Justična palača je sezidana v plemeniti renesansi, sicer pa ima isto šablonsko obliko kakor vse najnovejše sodne palače v Avstriji. — Letošnja stavbna sezona nam je ustvarila v Ljubljani tudi par hiš v takozvanem secesionistnem slogu. Še ni dolgo, kar smo čitali v dunajskih dnevnikih pereče satire na dunajsko secesionistno arhitekturo, katera da je prava persiflaža na zdravo pamet. Dovtipi na razne »moderne« stavbe so se kar bliskali dotičnim feljtonistom izpod peres in prosili so »secesionistne« arhitekta, naj imajo za božjo voljo usmiljenje z Dunajem ter naj nikar ne pačijo ulic s svojimi »modernimi« lepotami. Letos pa smo dobili v Ljubljani v Sodnih ulicah dva taka »muštra« arhitektonske secesije. In to je dobro! Kajti posihdob se bo gotovo vsak meščan, ki ima še nekoliko zdravega okusa, branil z rokami in nogami takih »modernih«(!) slogov. Kuge, kolere, lakote, vojske, potresa in pa — secesionistne arhitekture čuvaj nas Bog!

Arhimedes.

Med revijami

Popotnik. Pedagoški in znanstveni list, letnik XXI., XXII. in XXIII. — Popotnik je začel izhajati l. 1880. v Celju. Ustanovila sta ga profesor celjske gimnazije Mihael Žolgar in učitelj celjske okoliške šole Jakob Lopan; l. 1883. se je list preselil v Maribor, kjer ga urejuje še dandanašnji njegov dolgoletni velezaslužni urednik g. ravnatelj Nerat. Do pred tremi leti je bil Popotnik neznamen listič, a z letnikom enoindvajsetim (1900) se je izpremenil v pedagoško revijo, ki ji baš sedaj poteka tretje leto (v celem triindvajseti

letnik). Program, ki si ga je opredelil ob tej izpremembi v znanstveno smotro, določuje: Popotnik se bavi osobito s teoretičnimi in praktičnimi pedagoškimi vprašanji s posebnim ozirom na šolsko prakso ter obenem seznanja čitatelje z našim slovstvom sploh in s pedagoško literaturo posebej. V tem zmislu prinaša znanstvene razprave iz pedagogike in njenih pomožnih ved, psihologije, etike, mladinske literature itd. ter poročila o novih književnih proizvodih, zlasti pedagoških in slovanskih. Popotnik stoji na slovanskem stališču; s tega stališča je posegel odločno v borbo o Levčevem Pravopisu, s tega stališča je presojal Prešernovo vprašanje; zato tudi vestno beleži razvoj ali zastajanje slovanske kulture.

Posebno pozornost je posvetil Slomšku. V XXII. letniku je obširno ocenjena Brinarjeva knjiga »Anton Martin Slomšek kot pedagog«, v XXI. letniku je učna slika o Slomšku, v XXII. in letošnjem letniku se razpravlja o izvirnosti Slomškovih mladinskih spisov.

Vprašanja, kakor »Nasprotje med šolo in življenjem«, »Navajanje mladine k štedljivosti«, »Iz nauka o umobolju«, »Šola in alkohol«, »O zdravem stanovanju« itd., ki so se razpravljala v teh treh letnikih, so velevažna za vsakogar.

Kakor je za psihologa znamenita Schreinerjeva »Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja«, ki polni vse broje tekočega letnika, tako bi zaslužila pozornost vsega inteligentnega občinstva bomba, ki jo je pred našo »moderno« vrgel mož svetovnega obzorja, dr. Pavel Turner, s člankom »Beseda o naši moderni« (v letošnji septembrski številki), v kateri kritikuje tisto književno strujo, o kateri piše dr. Turner: »Nam je treba za obstanek in razvitek zdrave in krepke hrane, slovstva, ki nam ne draži samo živcev, ki nas ne vodi po blodnih sanjarskih oblakih, ki ne mevžari vedno o kruti usodi, ki ne išče zveličanja v obupnem nihilizmu, nego ki nam kaže prave moške vzore, vredne posnemanja njihovih čednosti in kreposti.«

Za revije med Slovenci niso tla posebno ugodna, ker imamo spričo svoje maloštevilnosti malo misleče inteligence. Izvrstno organizovani učiteljski stan nam vzdržuje to edino slovensko smotro. List bi še izvrstneje uspeval, ko bi se ga poprijeli tudi izvenučiteljski krogi. Uredništvo daje pisateljem mnogo svobode, pa za 6 K (blagajnik g. Fr. Luznar v Kranju) obilo čtiva.

Dr. Fran Ilešič.

»Behar«. Ko je začel pred tremi leti v Sarajevu izhajati »Behar«, organ muslimanskih Srbohrvatov, smo bili veseli. V programu je bil sicer povedal, da bode stal strogo na islamsko-verskem stališču, a to nas ni preveč motilo, ker vemo, kako veliko ulogo igra pri »orientalcih« vera. Islam sam na sebi menda res ni nasproten pravi kulturi. To je izkušal dokazati znani pisatelj Osman Nuri Hadžić v znameniti knjigi »Islam i kultura«, v kateri je spretno in prepričevalno razpršil mnogo predsodkov, ki so jih imeli in jih še imajo kristjani proti islamu. In če je resnica, da bosanski jezuiti hudo intrigujejo proti slovanskim muslimanom, potem imajo seveda ti poslednji s svojega stališča prav, če se branijo. »Behar« se je res tudi držal svojega programa. »Behar« se ozira skoro izključno na muslimanske narode, na njih zgodovino, kulturo in literaturo. Zato je »Behar« zanimiv list, ker izveš iz tega srbskohrvaškega mesečnika marsikaj, česar iz drugih slovanskih listov ne izvemo. Ali, ker je »Behar« urejevan v strogo verskem (muslimanskem) duhu, je zabredel v velike zmote in

zmešali so se mu pojmi. Vsaka enostranost je namreč škodljiva, ker kali objektivno sodbo. Kakor naši ultrakatoliški (klerikalni) listi zabredejo često v zmote, tako se godi tudi muslimansko-»ultramontanskemu« »Beharju«. »Behar« namreč ne zna ločiti vere od narodnosti in države. Zaljubljen je v vse narode in vlade, ki so muslimanske vere in simpatizuje ž njimi ter jih zagovarja. Razgled po svetu in zgodovina pa učita, da dandanes muslimanske države ne pospešujejo nikjer prave prosvete; resnica je, da so baš muslimanski narodi daleč zaostali v napredku v vsakem oziru. Dostavljamo pa takoj, da te žalostne prikazni ni sam islam kriv, saj vemo, da je v srednjem veku cvetla n. pr. na Španskem, dokler so jo imeli v oblasti Arabi, visoka kultura. Toda to so bili pač Arabi, najinteligentnejši semitski narod, ki je med vsemi muslimanskimi narodi dosegel najvišje v občečloveški prosveti. Muslimani so tudi Turki, tatarsko pleme, ki pa nikdar v nobenem stoletju ni storilo absolutno ničesar za pravo kulturo. Turki so samo vojaški, zavojevalen narod, v kulturni zgodovini pa nimajo nobenega imena in pomena! Ostali so barbari do današnjih dni, a v današnji Evropi je njihovo vladarstvo prava — pest na oko. Čas hiti! Grki, Srbi in Bolgari so se po večini že osvobodili krutega turškega jarma in zdaj korakajo po svobodni poti moderne prosvete. Macedonija še zdihuje pod osmanskim tiranstvom in hrepeni po svobodi. Vsi prosvetljeni narodi, vsi pošteni ljudje želijo, da bi se tudi Macedonija kmalu rešila turškega jarma, samo sarajevskemu »Beharju« se smili Turčija! »Behar« je zelo hud na »lukavog sjevernog medvjeda« in s slastjo ponatiskuje v št. 1. novembra notico nekega »njemačkog« turkofilskega lista, ki piše o »razbojniških« bolgarskih četah v Macedoniji. V št. z dne 15. novembra pa se ponižuje »Behar« na str. 223. do teh-le turkofilsko-ciničnih besed: »Neprijatelj medjunarodnog mira i Turske države još uvijek buncaju o nekakovom macedonskom »ustanku« (!!) pišući kilometričke članke o tobožnjem turskom zulumu i patnji jadne (!!) raje . . . Neka rade (namreč Macedonci) i posluju, neka budu vjerni i odani svomu Padišahu, pa će im biti i liepo i dobro. Ali dok se oni **bez razloga** bune, narušujući time red i poredak u državi . . .«

Tako turško piše o macedonskih mučenikih »Behar«. Mislili smo doslej, da je »Behar« organ muslimanskih Srbohrvatov, a smo se motili! »Behar« je glasilo bosansko-hercegovinskih Turkov, ki ga pišejo v hrvaškem jeziku.

Skobelev.

Splošni pregled

Latinsko-slovenski slovar — kje si? Kakor smo izvedeli izza kulis, bode latinsko-slovenski slovar za naše višje gimnazije v rokopisu gotov morebiti čez kakih — 10 let! Da delo tako počasi napreduje, je kriv, kakor smo že lani omenili v »Zvonu«, načrt, po katerem se sprejmejo v ta slovar tudi besede iz cerkvenih očetov(!). A predno se prečitajo ti cerkveni klasiki(?) počenši od sv. Jeronima do sv. Alfonza Liguorija in Mahniča, preteče seveda ne malo časa. Slovenski leksikografi, ki so vsi itak preobloženi gimnazijski profesorji, niso krivi, če slovar še ni gotov. Zdrava pamet bi sicer menila, da nam je pred vsem treba dobrega slovarja za naše višje gimnazije, da se ima